

KRAJSKÝ PAMIATKOVÝ ÚRAD BANSKÁ BYSTRICA

Číslo konania: KPUBB-2021/723-7/7946/GRE, RUS
Banská Bystrica, 01.02.2021
Vybavuje, kontakt Mgr. Gregová/045 245 1124

Mesto Banská Štiavnica
Radničné námestie 1
969 24 Banská Štiavnica

Vec:

**Banská Štiavnica, Dolná 29, súp. č. 902, parc. C-KN č. 4109/3 – NKP „Kaplanka“ rímskokatolícka sv. Alžbety, ÚZPF č. 2488/1 – projektová dokumentácia – sanácia obvodového muriva voči vzĺnaniu vlhkosti
– záväzné stanovisko**

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, vecne a miestne príslušný správny orgán na úseku ochrany pamiatkového fondu, podľa § 11 ods. 1 a § 9 ods. 5 zákona č. 49/2002 Z. z. o ochrane pamiatkového fondu v znení neskorších predpisov (ďalej len „pamiatkový zákon“) vydáva podľa § 32 ods. 10 pamiatkového zákona toto

záväzné stanovisko *o prípravnej dokumentácii:*

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica (ďalej len „KPÚ Banská Bystrica“) z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom

určuje

projektovú dokumentáciu: „*PROJEKT STAVBY – Názov stavby: KAPLNKA SV. ALŽBETY V BANSKEJ ŠTIAVNICI – Projekt sanácie – Miesto stavby: Banská Štiavnica, parc. Č. 4109/3, 4109/2, 4104/3, 5735/1 – Stavebník: Mesto Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica – Zodpovedný projektant: Ing. arch. Vladimír Šipkovský, autorizovaný architekt, reg. Č. *0864AA* – Banská Bystrica November 2020 – Paré č. 6*“ spracovanej pre realizáciu obnovy – sanácie obvodového muriva (voči vzĺnaniu vlhkosti) národnej kultúrnej pamiatky (ďalej len „NKP“) „Kaplanka“ rímskokatolícka sv. Alžbety, evidovanej v Ústrednom zozname pamiatkového fondu (ďalej len „ÚZPF“) pod č. 2488/1, Dolná 29, súp. č. 902, parc. C-KN č. 4109/3, k. ú. Banská Štiavnica; situovanej v ochrannom pásme Pamiatkovej rezervácii Banská Štiavnica a v lokalite Svetového kultúrneho dedičstva UNESCO; za

p r í p u s t n ú

pri dodržaní nasledovných podmienok:

1. Vzhľadom k tomu, že v interiéri NKP sú pod súčasnou výmalbou z 80. rokov 20. storočia zachované staršie historické omietkové a náterové vrstvy (gotické, neogotické 1894 – 1895), poškodené interiérové omietky odstrániť a nové interiérové sanačné omietky realizovať reštaurátorským spôsobom v súlade s rozhodnutím č. BB-2012/1490-4/7244/GRE zo dňa 06. 11. 2012 o predloženej reštaurátorskej dokumentácii – návrhu na reštaurovanie.
2. Pred odstránením exteriérových omietok vykonať reštaurátorský výskum; o zámere na reštaurovanie exteriéru vydá správny orgán samostatné rozhodnutie.

3. Náznakovú rekonštrukciu zaniknutej mestskej brány (pred západnou čelnou fasádou NKP) realizovať z kamennej dlažby z materiálu a rozmerov podľa analógie na Námestí sv. Trojice a na ul. Kammerhofskej v Banskej Štiavnici.
4. Vykonať počas realizácie stavby archeologický výskum. KPÚ Banská Bystrica vydá samostatné rozhodnutie o nevyhnutnosti vykonať archeologický výskum.
5. Každú zmenu projektovej dokumentácie, posudzovanej v tomto záväznom stanovisku je vlastník povinný prerokovať s KPÚ Banská Bystrica.

Odôvodnenie:

KPÚ Banská Bystrica prijal dňa 01.12.2020 od Mesta Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica v zastúpení Mgr. Nadeždou Babiakovou, primátorkou mesta (ďalej len „vlastník“), žiadosť o vydanie záväzného stanoviska o predloženej prípravnej a projektovej dokumentácii: „*PROJEKT STAVBY – Názov stavby: KAPLNKA SV. ALŽBETY V BANSKEJ ŠTIAVNICI – Projekt sanácie – Miesto stavby: Banská Štiavnica, parc. Č. 4109/3, 4109/2, 4104/3, 5735/1 – Stavebník: Mesto Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica – Zodpovedný projektant: Ing. arch. Vladimír Šipkovský, autorizovaný architekt, reg. Č. *0864AA* – Banská Bystrica November 2020 – Paré č. 6*“ (ďalej len „projektová dokumentácia“) spracovanej pre vykonanie obnovy – sanácie obvodového muriva (voči vzlíňaniu vlhkosti) NKP „kaplnka rímskokatolícka sv. Alžbety“, ÚZPF č. 2488/1, Dolná 29, súp. č. 902, parc. C-KN č. 4109/3, k. ú. Banská Štiavnica.

Súčasťou projektovej dokumentácie je:

- 1) prípravná dokumentácia: „*Kaplnka sv. Alžbety Banská Štiavnica – Prieskum a posúdenie zavlhnutia stenových konštrukcií – Vlastník NKP: Mesto Banská Štiavnica – Vypracoval Ing. arch. Vladimír Šipkovský, autorizovaný architekt, reg. Č. *0864AA* – Banská Bystrica október 2020, paré 6*“ (ďalej len „prípravná dokumentácia“) spracovanej pre prípravu obnovy – sanácie obvodového muriva (voči vzlíňaniu vlhkosti) predmetnej NKP;
- 2) projektová dokumentácia: „*PROJEKT STAVBY – Názov stavby: KAPLNKA SV. ALŽBETY V BANSKEJ ŠTIAVNICI – Projekt sanácie – Miesto stavby: Banská Štiavnica, parc. Č. 4109/3, 4109/2, 4104/3, 5735/1 – Stavebník: Mesto Banská Štiavnica, Radničné námestie 1, 969 24 Banská Štiavnica – Zodpovedný projektant: Ing. arch. Vladimír Šipkovský, autorizovaný architekt, reg. Č. *0864AA* – Banská Bystrica November 2020 – Paré č. 6*“ spracovanej pre realizáciu obnovy – sanácie obvodového muriva (voči vzlíňaniu vlhkosti) predmetnej NKP.

KPÚ Banská Bystrica po preskúmaní predmetnej žiadosti a predloženej projektovej dokumentácie ju podľa § 32 ods. 10 pamiatkového zákona posúdil ako „žiadosť o vydanie záväzného stanoviska o prípravnej dokumentácii a žiadosť o vydanie záväzného stanoviska o projektovej dokumentácii“. O prípravnej dokumentácii vydal záväzné stanovisko č. KPUBB-2021/723-4/7728/GRE zo dňa 29. 01. 2021.

V predchádzajúcom období bol v interiéri NKP realizovaný reštaurátorský výskum. Správny orgán vydal rozhodnutie č. BB-2012/1490-4/7244/GRE zo dňa 06. 11. 2012 o predloženej reštaurátorskej dokumentácii „*MgA. Ján Patsch: Reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie interiéru kaplnky Sv. Alžbety Uhorskej v Banskej Štiavnici, august – september 2012*“ pre reštaurovanie interiérovej nástennej neogotickej výmaľby – výtvarnej súčasti NKP.

Pri sondážnom reštaurátorskom výskume interiéru kaplnky bolo zistené: pôvodné gotické kamenné murivo s minimálnym lokálnym zachovaním pôvodnej tenkej gotickej omietky; sekundárne omietkové vrstvy (podkladová a vyrovnávacia) s maliarskou neogotickou výmaľbou z regotizácie objektu v rokoch 1894 – 1895 a z 20. stor. boli zistené lokálne omietkové plomby, sekundárna šablónová výmaľba z obdobia okolo polovice 20. stor. a ďalšia sekundárna výmaľba z 80. rokov 20. stor.

Na podporu realizácie projektu „*Obnova Kaplnky sv. Alžbety na ul. Dolná 29 v Banskej Štiavnici, ÚZPF č. 2488/0*“ – reštaurátorský výskum a návrh na reštaurovanie bola v roku 2012 poskytnutá dotácia z rozpočtu MK SR – č. zmluvy MK-6186/2012/1.2 v programe Obnovme si svoj dom – podprogram 1.2 Obnova kultúrnych pamiatok v lokalitách svetového kultúrneho dedičstva.

Predĺžená projektová dokumentácia bola spracovaná v súlade s podmienkou č. 3 rozhodnutia KPÚ Banská Bystrica č. KPUBB-2020/19992-3/81839/GRE zo dňa 09.10.2020 o zámere obnovy – sanácie obvodového muriva (*predmetným rozhodnutím bolo v celom rozsahu nahradené rozhodnutie č. KPUBB-2016/25210-2/97560/GRE zo dňa 14.12.2016 z dôvodu straty platnosti uplynutia troch rokov odo dňa nadobudnutia platnosti, lebo v tejto lehote nebol vykonaný úkon na ktorý sa vzťahovalo*).

V predloženej projektovej dokumentácii je vyhodnotený súčasný stav stavby – stavebné úpravy realizované najmä v 2. polovici 20. stor.: osadenie soklového obkladu z travertínových platní, realizácia odtokového žľabu v betónovom lôžku po obode (severná, východná a južná strana); k čelnej západnej strane bol pri úprave chodníka dotiahnutý asfalt a z dôvodu zvýšenia nivelety chodníka bol do vstupu kaplnky doplnený kamenný schodový stupeň.

Obvodové steny NKP sú v súčasnosti zahĺbené pod úrovňou okolitého terénu 0,5 m. V interiéri je omietka nad podlahou zavlhnutá, pokrytá veľkými výkvetmi solí. Podlaha v kaplnke je vydláždená cementovou dlažbou 250 mm x 250 mm, uloženou do šachovnicového vzoru – kompletnú skladbu podlahy bude možné zistiť na základe sond. NKP nie je vykurovaná, je nedostatočne vetraná, úroveň podlahy je zahĺbená voči úrovni exteriéru, neexistujúca vodorovná hydroizolácia základového múru (*historická stavba zo stredoveku*) a nevhodné novodobé stavebné úpravy sú primárnou príčinou zavlňania obvodového muriva. Pri stavebných úpravách boli použité nevhodné technológie a materiál, čo sa prejavuje stúpaním vzliňajúcej vlhkosti na obvodových murivách cca 1000 mm na juhovýchodnej, východnej a severnej strane; na juhozápadnej strane až do výšky cca 2400 mm a na západnej strane do výšky cca 1500 mm od úrovne terénu. Obkladové platne z travertínu sú osadené plošne, pomocou cementovej omietky a bez odvetrania. Sekundárnou príčinou zavlňania sú poruchy na okapovom chodníku, vonkajších spevnených plochách a vysoká niveleta chodníka.

Realizácia obnovy má vecné a časové väzby na realizáciu rekonštrukcie chodníka v predpolí kaplnky – existujúci stav je dôvodom zavlňania obvodových stien, ako aj možného priameho prieniku dažďových vôd cez vstupný portál.

Na základe zisteného stavu v súlade so schválenou prípravnou dokumentáciou zodpovedný projektant navrhuje:

1. V exteriéri: odstránenie betónového okapového chodníka zo severnej, východnej a južnej strany NKP; odstránenie exteriérového odvodňovacieho žľabu z betónovej dlažby; pred západnou čelnou fasádou so vstupom odstránenie asfaltovej vrstvy chodníka v šírke 600 mm; realizovať výkopové práce v exteriéri v hĺbke max. po základovú špáru cca 600 mm; zo severnej, východnej a južnej strany so šírkou 1000 mm a zo západnej so šírkou 600 mm; výkopy realizovať ručne; odstránenie nevhodných stavebných prvkov – novodobý kamenný stupeň vo vstupe, travertínový obklad; odstránenie zavlhnutej omietky v exteriéri nad soklom max. do výšky +2400 mm; úprava obnažených murív pod úrovňou terénu; sanácia muriva voči vlhkosti omietkou; uloženie drenáže do výkopu v 1 vetve na severnej, východnej a južnej strane a jej zaústenie do existujúcej šachty dažďovej kanalizácie – uloženie do štrkového zásypu preloženého geotextíliou a dosypaním zhutneným zásypom zeminy; realizácia odvodňovacieho žľabu po obode okapového chodníka so zaústením zvodov zo strechy kaplnky a odvedenie do zbernej šachty dažďovej kanalizácie; v predpolí kaplnky zodpovedný projektant navrhuje náznakovú rekonštrukciu s vyabstrahovaním zaniknutej mestskej brány – pred západnou čelnou fasádou uloženie kamennej dlažby 400 mm x 400 mm – 600 mm x 40 mm – 70 mm; vo vstupe obnova pôvodného alebo osadenie nového schodového stupňa – podľa zisteného stavu počas prác; plochy na fasádach po odstránení poškodených omietkových vrstiev budú omietnuté sanačnou omietkou.
Súčasťou projektovej dokumentácie je aj rekultivácia zelených plôch pozdĺž trasy vonkajšieho žľabu: dosypanie výkopov; urovanie a obnova trávniky výsevom nízkovýbežkatých tráv nenáročných na živiny a vlahu.
2. V interiéri: po obode rozobrať dlažbu v páse šírky 200 mm vrátane podkladových vrstiev; odstránenie zavlhnutej omietky max. do výšky cca +110 mm; vytvorenie odvetrávacieho kanálíka podlahy po obode so zásypom z penového skla a prekrytím atypickou mosadznou mriežkou; na obnažené plochy muriva aplikácia sanačnej omietky.

KPÚ Banská Bystrica, vzhľadom na epidemiologickú situáciu s vírusovým ochorením COVID-19, komunikuje s verejnosťou v obmedzenom režime a z týchto dôvodov prerokoval dňa 01.02.2021 formou e-mailu „per rollam“ s vlastníkom predloženú projektovú dokumentáciu. Správny orgán na základe zisteného formuloval do zápisnice návrh podmienok a vyzval vlastníka na vyjadrenie, uplatnenie pripomienok a iných dôkazov k zápisnici. Zápisnica bola zaevidovaná do spisu pod č. KPUBB-2021/723-5/7865/GRE.

KPÚ Banská Bystrica prijal dňa 01.02.2021 vyjadrenie vlastníka k zápisnici z pracovného rokovania zo dňa 01.02.2021 realizovaného prostredníctvom e-mailu „per rollam“. Vo vyjadrení uviedol, že náznakovú rekonštrukciu zaniknutej mestskej brány (pred západnou čelnou fasádou NKP) realizovať z kamennej dlažby z materiálu a rozmerov podľa analógie na Námestí sv. Trojice a na ul. Kammerhofskej v Banskej Štiavnici bude realizovaná súčasne s úpravou verejných priestorov v budúcnosti, súhlasí s prijatými závermi a opatreniami a nemá žiadne námietky voči obsahu zápisnice. Vyjadrenie bolo zaevidované do spisu pod č. KPUBB-2021/723-6/7889/GRE.

Správny orgán, po preskúmaní predloženej projektovej dokumentácie, určil vo výrokovej časti tohto záväzného stanoviska:

- podmienka č. 1: vzhľadom k tomu, že v interiéri NKP sú pod súčasnou výmaľbou z 80. rokov 20. storočia zachované staršie historické omietkové a náterové vrstvy (gotické, neogotické 1894 – 1895) ich neodborným odstránením môže dôjsť k poškodeniu a pre reštaurovanie interiéru bola schválená reštaurátorská dokumentácia – návrh na reštaurovanie, z týchto dôvodov určil správny orgán poškodené interiérové omietky odstrániť a nové interiérové sanačné omietky realizovať reštaurátorským spôsobom v súlade s rozhodnutím č. BB-2012/1490-4/7244/GRE zo dňa 06. 11. 2012 o predloženej reštaurátorskej dokumentácii – návrhu na reštaurovanie.
- podmienka č. 2: vzhľadom k tomu, že súčasná kaplnka je zachovanou svätyňou stredovekého kostola sv. Alžbety Durínskej, ktorý bol v neskoršom stredovekom období prestavaný na mestskú bránu a v interiéri boli reštaurátorským výskumom potvrdené historické vrstvy z najstaršieho obdobia so sekundárnymi vrstvami, je nutné pred navrhovaným plošným odstránením exteriérových omietok realizovať reštaurátorský výskum historických omietkových vrstiev fasád; z týchto dôvodov určil správny orgán vykonať reštaurátorský výskum exteriérových omietok; o zámere na reštaurovanie exteriéru vydá správny orgán samostatné rozhodnutie;
- podmienka č. 4: z dôvodu, že na riešenom území je vysoký predpoklad archeologických nálezov a akékoľvek zemné práce súvisiace s predmetnou stavebnou činnosťou by mohli narušiť možné archeologické nálezy a situácie súvisiace so stredovekým kostolom s hospicom a cintorínom ako aj neskorostredovekou mestskou bránou, určil správny orgán vykonať počas realizácie stavby archeologický výskum.

KPÚ Banská Bystrica upozorňuje: reštaurovanie interiéru NKP môže vykonať len fyzická osoba s odbornou spôsobilosťou na reštaurovanie nástennej maľby, historickej omietky a muriva v interiéroch a exteriéroch historickej architektúry – M1 podľa § 5 ods. 2 písm. a) až d) zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 200/1994 Z. z. o Komore reštaurátorov a o výkone reštaurátorskej činnosti jej členov.

KPÚ Banská Bystrica konal podľa § 32 ods. 10 pamiatkového zákona, posúdil predloženú projektovú dokumentáciu spracovanú pre prípravu obnovy – sanácie obvodového muriva (voči vzliňaniu vlhkosti) z hľadiska ochrany individuálnych hodnôt predmetnej NKP, z hľadiska záujmov chránených pamiatkovým zákonom a určil jej prípustnosť tak, ako je uvedené vo výrokovej časti tohto záväzného stanoviska.

Toto záväzné stanovisko je podkladom pre konanie stavebného úradu podľa zákona č. 50/1976 Zb. o územnom plánovaní a stavebnom poriadku (stavebný zákon) v znení neskorších predpisov.

Podľa § 44a pamiatkového zákona toto záväzné stanovisko po uplynutí troch rokov odo dňa vydania stráca platnosť, ak nedošlo k jeho použitiu na účel, pre ktorý je určené.

Poučenie:

Záväzné stanovisko je možné podľa § 10 ods. 2 písm. f) pamiatkového zákona predložiť na preskúmanie Pamiatkovému úradu SR.

Ing. arch. Zuzana Klasová
riaditeľka
krajského pamiatkového úradu

Na vedomie:

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, Lazovná 8, 975 65 Banská Bystrica;

Krajský pamiatkový úrad Banská Bystrica, pracovisko Banská Štiavnica, Dolná ružová 7, 969 01 Banská Štiavnica, č. tel.: 045/245 1111; 045/ 245 1124; podatelna.bs@pamiatky.gov.sk, andrea.gregova@pamiatky.gov.sk - na založenie do spisu